

Відгук

офіційного опонента – доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Костюкевича Віктора Митрофановича на дисертаційну роботу Петрушевського Євгена Івановича на тему «Розвиток гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Сучасні тенденції спорту обумовлені впливом як економічних чинників, так і, насамперед, засобів масової інформації, включаючи можливості системи мережі «Інтернет». Встановлено, що сучасний етап глобалізації спорту демонструє достатньо конкретну залежність: чим нижчий рейтинг виду спорту серед людей, тим менший його телевізійний рейтинг, менші гонорари провідних спортсменів і їх визнання, що відображається на міграції спортсменів (Р. Сушко, Е. Дорошенко, 2016). Процеси глобалізації у найбільшій мірі характерні для командних ігрових видів спорту, як найбільш популярних та видовищних видів спорту. Отже, аналіз розвитку будь-якого командного ігрового виду спорту в країні має розглядатися з урахуванням процесів глобалізації спорту, характерними особливостями якої є: удосконалення системи підготовки спортсменів; підвищення рівня конкуренції на головних змаганнях; створення централізованих центрів підготовки; міграція спортсменів та їх концентрація в кращих спортивних командах чи світових центрах підготовки; професіоналізація та комерціалізація спорту, матеріальна зацікавленість тощо.

Обрана тема наукового дослідження Петрушевського Є. І. є актуальною відносно запитів теорії і практики спортивної науки загалом та, зокрема, олімпійського виду спорту - гандболу.

Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.20 «Удосконалення змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у спортивних іграх» (номер державної реєстрації 0116U001627).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій. Усі наукові положення дисертаційної роботи, висновки та практичні рекомендації достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням дослідження.

Достовірність результатів обумовлена:

- проведенням багаторічного чотирьох етапного дослідження, що дозволило в логічній послідовності вирішити поставлені завдання упродовж 2016-2020 рр.;
- достатнім науковим і методичним рівнем досліджень з використанням адекватних методів наукового пошуку, зокрема, у дисертаційному дослідженні використані такі методи: аналіз спеціальної та науково-методичної літератури, нормативно-правових документів і мережі «Інтернет»; історичний метод; порівняння та аналогії; системний аналіз; експертне опитування; методи математичної статистики;
- залученням до дослідження 25 фахівців з гандболу (призерів та переможців Ігор Олімпіад, майстрів спорту України міжнародного класу, заслужених тренерів України, спеціалістів Міністерства молоді та спорту України, тренерів національних збірних команд, тренерів команд суперліги чемпіонату України);
- логічно обґрунтованою гіпотезою дослідження відповідно до поставлених завдань.

Мета дослідження полягала в обґрунтуванні напрямів удосконалення системи організації та управління гандболом України в умовах глобалізації спорту.

Алгоритм досягнення мети дослідження передбачав аналіз проблеми розвитку сучасного гандболу під впливом процесів глобалізації, визначення особливостей функціонування організаційно-керівних структур гандболу в провідних країнах, дослідження проблеми та перспективи розвитку гандболу в Україні, обґрунтування напрямів вдосконалення організаційно-управлінської систем вітчизняного гандболу.

Об'єктом дослідження у даному дисертаційному дослідженні визначено

організаційно-управлінську систему сучасного гандболу. В межах об'єкту дослідження дисертантом чітко визначений **предмет дослідження** - напрями вдосконалення системи організації та управління гандболом в Україні в умовах глобалізації спорту.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні та обґрунтованні сучасних напрямів вдосконалення системи управління гандболом в Україні, що обумовлені процесами глобалізації, та механізми співпраці між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, федерацією, іншими суб'єктами діяльності у гандболі.

У дослідженні підтверджено об'єктивізацію процесів глобалізації сучасного гандболу, удосконалення системи організації та підготовки гандболістів в Україні у відповідності до сучасних тенденцій розвитку виду спорту в світі.

Практична значущість Основні положення дисертаційної роботи, практичні рекомендації впроваджені в діяльність центральних органів виконавчої влади сфери фізичної культури і спорту для формування механізму реорганізації системи управління гандболом в Україні, практику діяльності Федерації гандболу України, навчальний процес студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи представлені на міжнародних та всеукраїнських конференціях: «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (Київ, 2018, 2019 рр.); «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2017-2020 рр.), EHF Scientific Conference (Cologne, Germany, 2019); Всеукраїнська наукова електронна конференція «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2020 р.).

Результати дослідження представлені у 21-й публікації, з них 9 – опубліковані в фахових виданнях України, 2 – у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази Scopus, 6 публікацій апробаційного характеру, 4 публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових

роботах, полягає у визначенні мети та завдань, опрацюванні науково-методичної та спеціальної літератури, узагальненні отриманих даних, оформленні публікації.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел (307 джерел, 75 з яких – іноземні), додатків. Дисертація містить 16 таблиць та 20 рисунків. Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 228 сторінок.

Характеристика основних положень дисертаційної роботи.

У **вступі** дисертантом обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичну значущість одержаних результатів, особистий внесок здобувача у спільних публікаціях; визначено сферу апробації результатів дослідження; вказано кількість публікацій автора за темою дисертаційного дослідження.

У першому розділі **«Актуальні питання розвитку гандболу в світовій практиці»** здобувачем наукового ступеня здійснено характеристику глобалізації та її вплив на функціонування системи організації та управління сучасного спорту, визначено проблеми розвитку гандболу в умовах глобалізації сучасного спортивного ринку, проведено ретроспективний аналіз виникнення гандболу в Україні.

Автором встановлено, що система управління спортом вищих досягнень України потребує реформування. В умовах глобалізації спорту необхідно провести зміни в системі управління сфери фізичного виховання та спорту, насамперед, що має забезпечити перехід від державного управління спортом до підтримки та сприяння спорту з боку держави та органів місцевого самоврядування. Що стосується гандболу, то автор стверджує, що для підготовки кваліфікованого резерву збірних команд необхідне оновлення та удосконалення матеріально-технічної бази, технологій підготовки, ресурсного та науково-методичного забезпечення сталого розвитку гандболу в Україні.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** подана інформація щодо методів дослідження з урахуванням їх застосування для вирішення кожного із поставлених завдань.

У цьому розділі описано організацію наукового пошуку на кожному з чотирьох етапів багаторічного дослідження.

Дослідження за темою дисертаційної роботи виконувалося на кафедрах професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, спортивних ігор НУФВСУ, Федерації гандболу України.

У третьому розділі **«Сучасний стан та тенденції розвитку організаційно-управлінської системи гандболу на міжнародному рівні»** автором схарактеризовано особливості та проблеми функціонування гандболу на європейському континенті, а також описані сучасні тенденції розвитку гандболу в провідних країнах світу. У розділі проаналізовані особливості організаційно-управлінської системи гандболу у Франції та Німеччині.

Здобувачем визначено: в умовах глобалізації світу гандбол успішно інтегрується в загальну систему шляхом здійснення діяльності в усіх напрямках: освіта, маркетинг, телебачення, розширення географії проведення змагань, масмедіа, робота з вболівальниками; національні організаційно-управлінські системи гандболу європейських країн побудовані за принципом участі держави в розвитку гандболу і представлені системою підготовки до змагань, де об'єднанні олімпійський і професійний напрями.

У четвертому розділі **«Проблеми та перспективи розвитку гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту»** Петрушевським Є. І. визначено організаційно-правові основи функціонування гандболу в Україні та їх особливості під впливом глобалізації, стратегічні напрями удосконалення системи організації та управління гандболом в Україні.

У розділі поданий аналіз учнівських та студентських змагань як найважливіших складових формування ефективної моделі розвитку командних ігрових видів спорту.

На основі проведеного дослідження здобувач стверджує, що основними причинами кризового стану розвитку гандболу в Україні є недосконалість законодавчої бази, недостатній рівень фінансового забезпечення, відсутність відповідної матеріально-технічної бази, недостатня кількість сучасних спортивних споруд та їх невідповідність міжнародним стандартам тощо.

Оптимальний підхід до розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу полягає у формуванні інфраструктури вітчизняного гандболу відповідно до світових стандартів шляхом налагодження партнерських відносин між федерацією і державними органами влади та участю держави у вирішенні системних питань.

Необхідне удосконалення системи дитячо-юнацького і резервного гандболу; відкриття нових відділень ДЮСШ, СДЮШОР; розвиток студентського гандболу; впровадження уроку з міні-гандболу до програми загально-освітніх шкіл тощо.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** автором акцентована увага на загальній значущості проблеми, що вирішувалася у дисертаційному дослідженні. Наголошується, що сучасний український спорт має гостру потребу в посиленні державної підтримки дитячого та юнацького його напрямів, правовому супроводі та стимулюванні спонсорства, зміцнення нормативної і фінансової бази спортивних шкіл, матеріальне стимулювання праці тренерів та інших фахівців.

У ході дослідження доповнені деякі особливості функціонування організаційно-управлінської системи гандболу в Україні (А. Н. Євтушенко зі співавт. 1990; І. С. Павлюк, 2006; В. О. Тищенко, 2014).

Підтверджено, що модель управління спортом вищих досягнень у провідних країнах світу залежить від реалізації комплексної системи заходів та впровадження модельно-цільового підходу (Ю. П. Мічуда, 2007; О. В. Борисова, 2011; С. Н. Бубка, В. М. Платонов, 2017).

Отримані принципово нові результати відносяться до обґрунтування напрямів удосконалення системи управління гандболом в Україні шляхом

впровадження механізму співпраці між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, федерацією, іншими суб'єктами діяльності у гандболі, що діють в умовах глобалізації.

Стиль та мова дисертації. Дисертація написана українською мовою, лаконічно, грамотно.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. У тексті роботи, насамперед, у вступі та першому розділі у квадратних дужках занадто багато посилань, наприклад 10 на ст. 25, що загалом, вважається як певна некоректність щодо тексту наукової роботи.

2. На ст. 43 автор вказує: «що деякі гандбольні клуби стали дуже багатими: вони приводять у клуб найкращих гравців і шукають для них найкращого тренера». Текст наукової роботи має характеризуватися точною інформацією з посиланням на реальні назви, процеси, отримані результати дослідження тощо.

3. Висновки до розділів не нумеруються, що не дотримано у висновках до розділів 1, 3, 4.

4. У 3-му розділі варто було б здійснити аналіз підготовки тренерів з гандболу у закладах вищої освіти України, насамперед, в університетах фізичної культури та спорту, академіях та факультетах фізичного виховання і спорту педагогічних університетів.

5. Занадто розлого викладені історичні аспекти розвитку гандболу на європейському континенті. У той же час чемпіонами світу з гандболу окрім європейських країн були Південна Корея, Бразилія.

6. Дискусійним вбачається визначення психофізіологічних показників спортсменів та визначення кореляційних зв'язків психологічних та психофізіологічних характеристик спортсменів-гандболісток (розділ 4), що загалом, не узгоджується з предметом дослідження у даній дисертаційній роботі.

7. У дисертаційному дослідженні варто було б здійснити порівняльний аналіз процесів глобалізації у командних ігрових видах спорту, включаючи, гандбол, що дозволило більш чітко окреслити позитивні та негативні аспекти впливу глобалізації на розвиток гандболу в Україні.

8. У дисертаційній роботі є деякі орфографічні та технічні помилки, зокрема на ст. 32, 48, 57.

Зазначені зауваження, насамперед, носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, практичне значення, ступінь обґрунтованості наукових положень, практичних рекомендацій та висновків, можна констатувати, що дисертаційна робота «Розвиток гандболу в Україні в умовах глобалізації спорту» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудженням наукового ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор Петрушевський Євген Іванович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії і методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

В.М. Костюкевич
В.М. Костюкевич

